

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.01.2008, sp. zn. 21 Cdo 1923/2007, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.1923.2007.1

Číslo: 90/2008

Právní věta:

Zvláštní úprava neodkladných opatření podle § 175e o. s. ř. vylučuje, aby soud v řízení o dědictví vydával předběžná opatření podle § 74 a násl. o. s. ř.

Usnesení soudu vydané v řízení o dědictví o neodkladném opatření podle ustanovení 175e o. s. ř. (včetně zamítnutí návrhu účastníka na takové opatření) není usnesením ve věci samé.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.01.2008

Spisová značka: 21 Cdo 1923/2007

Číslo rozhodnutí: 90

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení o dědictví

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Řízení o dědictví po A. Š., zemřelé dne 6. 2. 2004 (dále též jen „zůstavitelka“), bylo zahájeno usnesením vydaným Okresním soudem v Teplicích dne 23. 2. 2004. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstavitelce byla pověřena JUDr. J. S., notářka v Teplicích (§ 38 o. s. ř.).

O k r e s n í s o u d v Teplicích usnesením ze dne 18. 5. 2006 uložil J. Š. povinnost „složit do úschovy soudu na účet uvedený v usnesení částky 699 093,10 Kč a 260 931,20 Kč“; současně rozhodl, že „povinnost složit do úschovy soudu další movitý majetek, který patřil ke dni úmrtí zůstavitelce, se J. Š., V. Š. a H. Š. neukládá“ a že „návrhu navrhovatele, aby povinnost složit finanční prostředky ve výši 699 093,10 Kč a 260 931,20 Kč do soudní úschovy byla uložena V. Š. a H. Š., se nevyhovuje.“

K odvolání J. Š. a V. Š. K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem usnesením ze dne 3. 1. 2007 usnesení soudu prvního stupně ve výroku o povinnosti J. Š. složit do úschovy soudu na uvedený účet částky 699 093,10 Kč a 260 931,20 Kč změnil tak, že „se J. Š. uložená povinnost neukládá;“ současně rozhodl, že se odvolání V. Š. odmítá.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal V. Š. dovolání.

Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), přezkoumal napadené usnesení bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Dovolání je také přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo změněno usnesení soudu prvního stupně nebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější usnesení zrušil, anebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, jestliže dovolání není jinak přípustné a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené usnesení má po právní stránce zásadní význam, a to v případech, kdy usnesením odvolacího soudu bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě na obnovu řízení, o zamítnutí návrhu na změnu rozhodnutí podle ustanovení § 235h odst. 1, věty druhé, o. s. ř., ve věci konkursu a vyrovnání, o žalobě pro zmatečnost, o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, ve věci zastavení výkonu rozhodnutí, ve věci udělení příklepu ve výkonu rozhodnutí, o rozvrhu rozdělované podstaty ve výkonu rozhodnutí nebo o povinnostech vydražitele uvedeného v ustanoveních § 336m odst. 2 (§ 336n) a v § 338za o. s. ř. (§ 238 a § 238a o. s. ř.).

Dovolání je rovněž přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a řízení zastaveno, popřípadě věc byla postoupena orgánu, do jehož pravomoci náleží (§ 239 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jímž bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o zastavení řízení podle ustanovení § 107 odst. 5 o. s. ř., o vstupu do řízení namísto dosavadního účastníka podle ustanovení § 107a o. s. ř., o přistoupení dalšího účastníka podle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. a o záměně účastníka podle ustanovení § 92 odst. 2 o. s. ř. (§ 239 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. (§ 239 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o zastavení řízení podle ustanovení § 107 odst. 5 o. s. ř., o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka podle ustanovení § 107a o. s. ř., o přistoupení dalšího účastníka podle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. a o záměně účastníka podle ustanovení § 92 odst. 2 o. s. ř. (§ 239 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), nebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu (žaloby), ledaže by byl odmítnut návrh na předběžné opatření podle ustanovení § 75a o. s. ř. (§ 239 odst. 3 o. s. ř.).

V posuzovaném případě V. Š. dovoláním napadá usnesení odvolacího soudu měnící usnesení soudu

prvního stupně ve výroku ukládajícím povinnost J. Š. „složit do úschovy soudu částky 699 093,10 Kč a 260 931,20 Kč“ a současně odmítající jeho odvolání proti usnesení soudu prvního stupně.

Ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. podmiňuje přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu tím, že jde o usnesení ve věci samé.

Pojem „věc sama“ je právní teorií i soudní praxí vykládán jako věc, která je tím předmětem, pro který se řízení vede. V řízení o dědictví jde o to, aby rozhodnutím soudu byly deklarovány právní vztahy vzniklé v důsledku smrti zůstavitele. Věcí samou jsou zde práva a povinnosti majetkové povahy ve svém souhrnu tvořící dědictví po zůstaviteli.

Podle ustanovení § 175e odst. 1 až 4 o. s. ř., vyžaduje-li to obecný zájem nebo důležitý zájem účastníků, učiní soud i bez návrhu neodkladná opatření, zejména zajistí dědictví, svěří věci osobní potřeby manželovi zůstavitele nebo jinému členu domácnosti, postará se o prodej věcí, které nelze uschovat bez nebezpečí škody nebo nepoměrných nákladů, a ustanoví správce dědictví nebo jeho části. Zajištění dědictví se provede zejména jeho uložením u soudu nebo u schovatele, zapečetěním v zůstavitelově bytě nebo na jiném vhodném místě, zákazem výplaty u dlužníka zůstavitele nebo soupisem na místě samém. Při prodeji movitých věcí postupuje soud přiměřeně podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, ledaže by překročil k jinému způsobu prodeje. Neodkladná opatření vykonat a správce dědictví ustanovit může kterýkoliv soud, je-li tu nebezpečí z prodlení.

Soud (soudní komisař) je povinen kdykoliv za řízení učinit i bez návrhu všechna potřebná opatření, která jsou nezbytná k zajištění majetku patřícího do dědictví a k jeho uchování. Opatření uvedená v § 175e odst. 1 o. s. ř. jsou vypočtena jen příkladmo.

Zvláštní úprava neodkladných opatření podle § 175e o. s. ř. vylučuje, aby soud v řízení o dědictví vydával předběžná opatření podle § 74 a násl. o. s. ř.

Účelem neodkladných opatření je, aby se v zájmu dědiců nebo v obecném zájmu vyloučila možnost poškození nebo ztráty majetku, o němž poznatky získané za řízení ukazují, že patřil nebo by mohl patřit zůstaviteli. V souvislosti s přijímáním neodkladných opatření soud (soudní komisař) neřeší otázku, zda jím dotčená věc, právo nebo jiná majetková hodnota skutečně patří do dědictví; neodkladným opatřením může být zajištěna také věc, u níž je vlastnictví zůstavitele pochybné nebo sporné. Prostřednictvím neodkladných opatření nelze – s ohledem na jejich účel – řešit užívání věci jednotlivými dědici do skončení dědického řízení.

Neodkladná opatření musí být současně přijímána pouze v takovém rozsahu a jen takovým způsobem, kterým nebude bezdůvodně zasahováno do právních poměrů třetích osob (osob nezúčastněných na dědickém řízení). Neodkladné opatření dotýkající se práv třetích osob proto musí být vždy podloženo skutečnou potřebou zajištění a uchování majetku, vyplývající z důvodné obavy, že by bez jeho přijetí hrozilo nebezpečí ztráty nebo poškození majetku, který by mohl patřit do dědictví.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení soudu vydané v řízení o dědictví o neodkladném opatření podle ustanovení 175e o. s. ř. (včetně zamítnutí návrhu účastníka na takové opatření) není usnesením ve věci samé.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. tak není dána, a to již proto, že žádným z výroků usnesení odvolacího soudu nebylo v posuzovaném případě potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým by bylo rozhodnuto ve věci samé. Dovolání není přípustné ani podle ustanovení § 238, § 238a a § 239 o. s. ř., protože usnesením soudu prvního stupně nebylo rozhodnuto ve věcech, které jsou taxativně vyjmenovány v ustanoveních § 238 a § 238a o. s. ř., a nejde rovněž o

žádný z případů procesních rozhodnutí uvedených v ustanovení § 239 o. s. ř.

Z uvedeného vyplývá, že dovolání V. Š. směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný. Nejvyšší soud proto dovolání V. Š. podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř., odmítl.